

KATRESNANE BAPAK

KATRESNANE BAPAK

(De liefde van een vader)

door

S. Nojodipo

*This production made possible
by a generous grant from the
Alberta Agency for International Development*

Instituut voor Taalwetenschap

Paramaribo

Illustraties: Sedy Karijodikromo

**Nederlandse vertaling, samenstelling, vormgeving en druk:
Instituut voor Taalwetenschap**

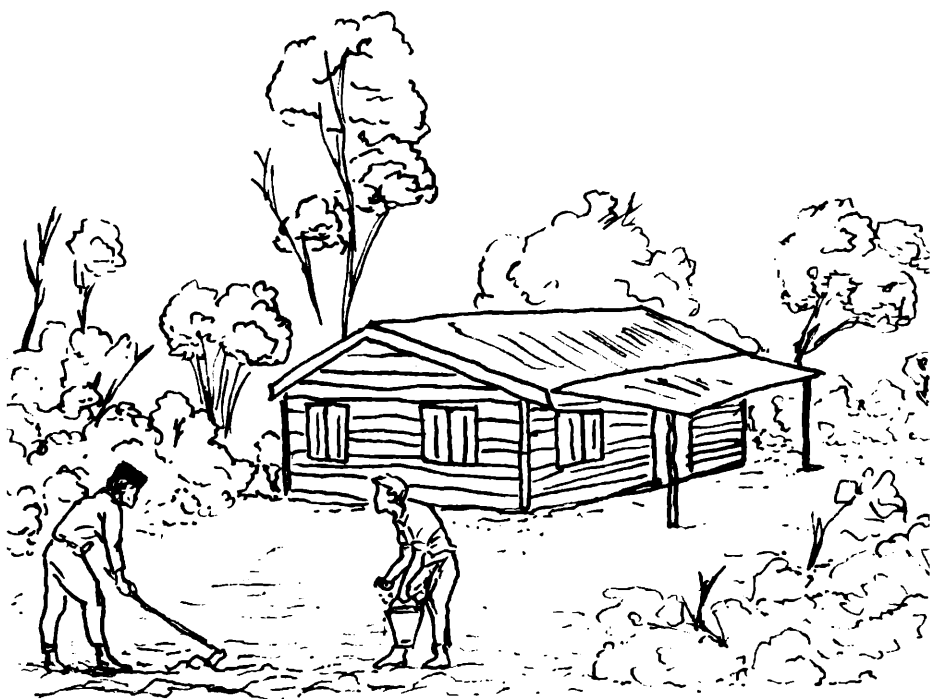
Serie leesboekjes in het Surinaams Javaans

**Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Postbus 1919 (Andirastraat no. 54)
Paramaribo-Zuid, Suriname**

**© 1989 Instituut voor Taalwetenschap (SIL)
Alle rechten voorbehouden
M**

Printed in Suriname

Katrésnané bapak

Ing sakwijiné désa ènèng wong jenengé Buwang.

Pak Buwang kuwi wis ora nduwé bojo, namung nduwé anak lanang siji jenengé Bagiyo. Bagiyo kuwi sakwijiné botyah sing ngganteng rupané lan pinter sekolahé. Sakwisé nampa diploma Bagiyo terus lunga sangka désa kono budal nang setad arep nggolèk kerjanaan.

Ndilalahé Bagiyo terus éntuk kerjanaan sing gedé gajiané lan ora let suwi dèkné dadi penggedéné wong belasting. Bagiyo saiki dadi wong pangkat, omahé gedé, montoré gedé, nduwé koki lan tuinman. Bagiyo terus ngepèk bojo, wong wédok ayu lan gemati.

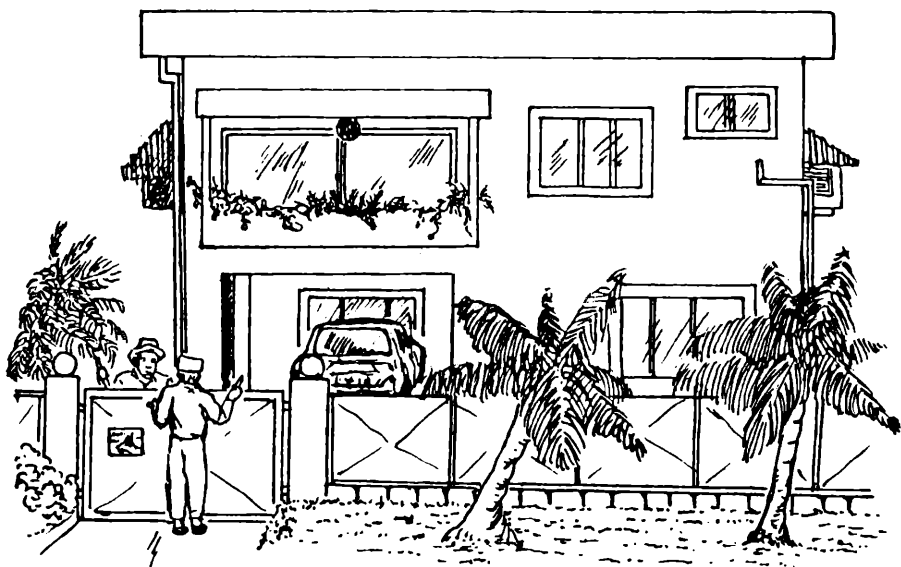
Wis limalas taun suwéné Bagiyo lih manggon nang setad, dèkné wis lali uripé mauné nang désa. Dèkné blas ora tau niliki wong tuwané, ngabarké apa nulisi layang waé ora. Saiki dèkné wis dadi wong sugih, apa senengé bisa keturutan. Selot suwi Bagiyo terus malih sombong klakuané, lali kemlaratané mbiyèn-mbiyèné. Uripé brah-brèh, apa kepénginé kudu keturutan, mergané duwité gampang golèkané.

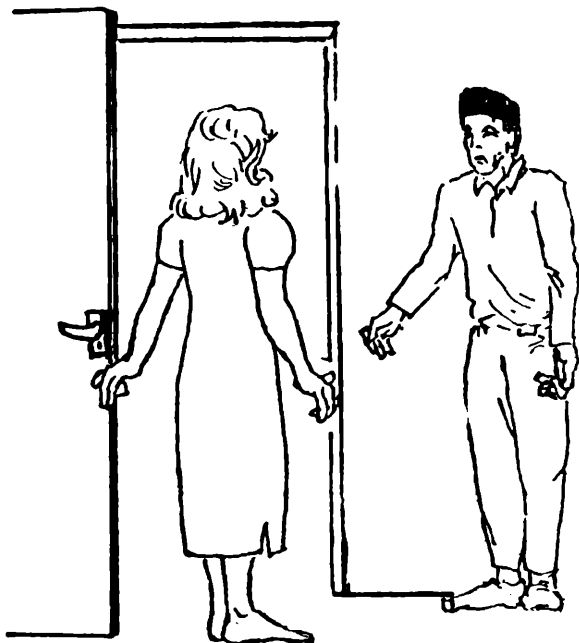
Pak Buwang sing ijik nang désa susah tenan atiné, mergané rumangsa nduwé anak lanang siji, nanging wis pirang-pirang taun ora kepetuk lan blas ora tau éntuk kabar apa-apa.

Mulané, sangking kangené, dèkné terus nékad budal nang setad arep nggolèki anaké. Kepéngin ngerti saiki wis dadi apa lan kaya ngapa uripé.

Pak Buwang mubeng-mubeng nang setad karo takon-takon, nanging ora bisa ketemu. Pak Buwang sampèk kesel, wis ora kuwat terus. Arep mulih menèh waé nang désa. Ndilalahé terus kepetuk wong sing kenal karo Bagiyo lan ngerti omahé.

Pak Buwang jan bungah mbanget. Saiki dèkné wis nduwé adrèsé terus budal menèh nggolèki omahé anaké. Ora let suwi ketemu.

Pak Buwang totok-totok....terus ènèng wong wédok ayu mbukak lawangé.

"Slamet Pak!"

"O, slamet wuk! Aku nggolèki omahé Bagiyo wuk!"

"Iya iki omahé Bagiyo Pak. Aku iki bojoné Bagiyo Pak! Lah Bapak kuwi sapa ta?"

"O, aku iki bapaké Bagiyo wuk! Aku iki sangka désa mubeng-mubeng nang setad kéné nggolèki anakku, mergané wis pirang-pirang taun aku ora krungu kabar apa-apa sangka anakku.

Aku iki dadi wong tuwa sing nduwé anak namung siji kuwi kangené ora karuwan. Kepéngin weruh anakku lanang kaya ngapa saiki!"

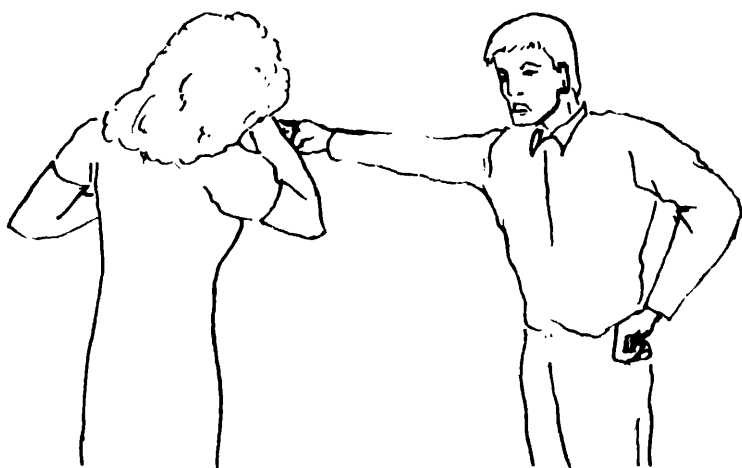
"O, iya iki omahé Bagiyo Pak, mbok réné mlebu ta. Bagiyo mengko ndang mulih. Kéné lèrèn karo ngentèni sedilut menèh!"

Lumrahé wong kebonan nèk niliki anaké mbrengkut nggawa pametuné tandurané. Pak Buwang iya nggawa janganan, nggawa téloh lan banah. Saiki dèkné njagong ngentèni Bagiyo karo nyawang njero omahé. Pak Buwang nggumun tenan weruh apiké njero omah kono. Mèh ora ngandel nèk kuwi omahé anaké dèkné déwé. Bojoné Bagiyo ijik utek nang pawon arep ngladèni maratuwané. Bar mangan Pak Buwang terus ditataké bèdi kongkon ngglétak-ngglétak ndisik. Sangking keselé Pak Buwang terus bleg turu. Katik kasuré empuk pisan. Nang désa Pak Buwang ora tau turu nang bèdi-kasur, turuné nang ambèn planga dilèmèki klasa. Mulané Pak Buwang iya terus ngimpi.

Pak Buwang ngimpi nèk Bagiyo wis teka. Kadung weruh bapaké terus dirangkul ora wis-wis. Sangking bungahé sampèk pada mbrèbès-mili. Nanging nang tengahé impèn kuwi Pak Buwang terus tangi, krungu ramé-ramé nang njero omah. Ènèng wong lanang mbengok-mbengok ngomong: "Iki

tegesané sapa kok pating ketyètyèr nang joganku ngéné. Apa ora ènèng asbak? Apa mau ènèng wong alasan teka?"

"Ora, bapakmu déwé teka kepéngin weruh kowé. Wongé saiki ijik ngglétak nang kamar."

"Sapa bapakku! Aku ora nduwé bapak. Bapakku wis mati kawit mbiyèn! Sapa waé iya gelem ngaku aku anaké, mergané aku saiki wis dadi wong sugih. Endi wongé, aku kepéngin weruh!"

Pak Buwang terus dityeluk karo mantuné: "Pak, réné Pak, Bagiyo wis teka!"

Pak Buwang terus metu, kadung weruh anaké terus bungahé éram-éram, mulané terus dirangkul. Nanging Bagiyo malah nesu lan ngipatké bapaké ngomong: "Kana lunga! Kana minggat! Aku ora nduwé bapak kaya ngono kuwi, kana lunga!" Bagiyo terus idu nang ngarepé bapaké.

Pak Buwang kagèt mbanget weruh klakuané anaké malih kaya ngono kuwi. Dèkné sampèk ora bisa ngendeg luhé. Mbrèbès mripaté lan nangis ing atiné Pak Buwang terus mlaku mulih. Awaké sawangané kaya ora ènèng balungé kaé, rasané kaya sakah diklumbruké nang lemah.

Kadung maratuwané wis lunga, bojoné Bagiyo terus ngomong karo sing lanang: "Bagiyo, lah kowé kuwi kok kaya ngono klakuanmu. Kuwi lak bapakmu déwé ta! Kok ora mbok tampa, malah mbok usir 'kon minggat! Aku uga wis ora kuwat manggon kéné karo kowé. Aku arep lunga!"

"E, é, kowé arep minggat? Iya kono! Aku ora samar mbok tinggal. Ora bingung aku! Kana lunga pisan! Apa ndarani aku iki mbutuhké kowé? Nèk kowé ora ènèng, uripku malah moro kepénak!"

Bojoné Bagiyo terus lunga nggawa bangkèlané, arep nggolèki omahé Pak Buwang nang désa.

Ora let suwi terus tekan désané. Kadung wis ketemu omahé terus totok-totok: "Kula nuwun!"

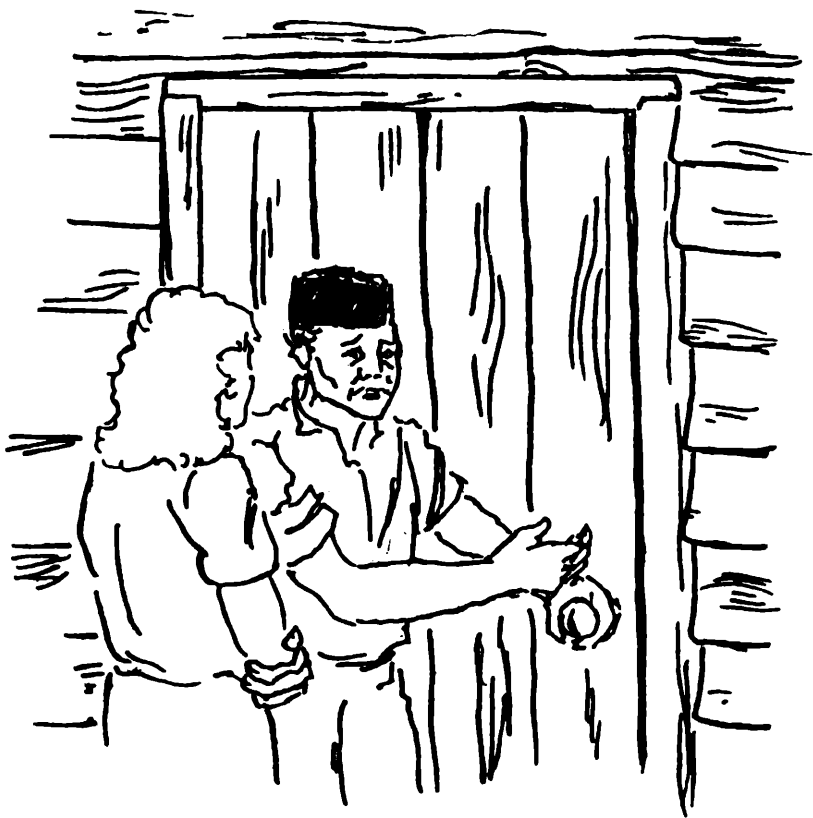
"Mangga! Sapa kuwi?"

"Aku Pak, Jemé, mantremu!"

Pak Buwang terus mbukak lawangé. Kagèt weruh mantuné ngadeg nang ngarepé.

"Lah kok kowé wuk? Enèng apa kowé kok mbréné?"

"Iya Pak, aku melas weruh kowé disiya-siya karo anakmu déwé Pak. Aku wis ora kuwat ngrasaké klakuané Bagiyo. Nèk

bapaké déwé dikayangonoké lah aku menèh. Salah ora salah aku samben dina diamuk. Pantyèn aku wis pirang-pirang taun digawé kèsèt karo Bagiyo Pak. Aku saiki arep mondok nang nggonmu Pak!"

"Wuk, nèk kowé nduwé omongan kaya ngono marang aku, aku iya bungah. Apa kowé kira-kira bisa krasan manggon nang désa kaya ngéné iki?"

"Iya Pak, aku mbiyèn iya botyah désa Pak. Aku anaké wong ora nduwé lan aku ora lali urip ing désa Pak!"

"Nèk ngono, omah iki iya digawé kaya omahmu déwé waé. Manggana nang kéné sak krasan-krasanmu!"

Saiki Bagiyo nang omah déwé. Dèkné nggagas: "Wah, saiki aku kepénak tenan. Ora usah ngrumati bojo, gajianku malah turah okèh. Saiki wasi aku arep kepriyé waé wis ora ènèng sing ngalang-alangi. Bagiyo ijik énak-énak ngglétak nang bankstel karo nggagas-nggagas kuwi mau, kok terus ènèng totok-totok nang lawang.

"Klop-klop!"

"Sapa kuwi!"

"Sekaut!"

Lawangé terus dibukak. Bagiyo kagèt weruh sekaut karo militèr ngadeg nang ngarepé.

Sekauté terus takon: "Apa kowé Bagiyo?"

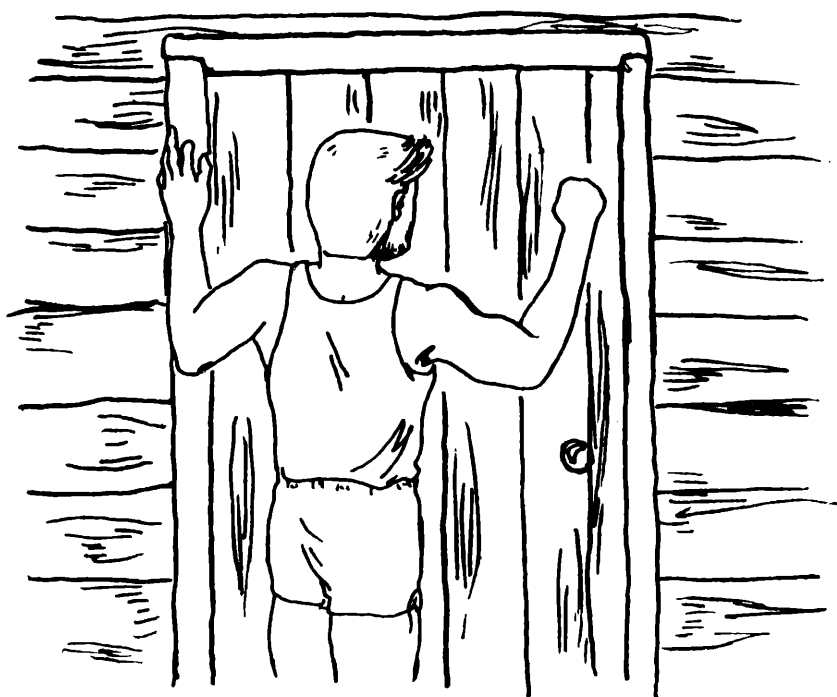
"Iya, iya aku iki! Ènèng apa ta?"

"Kowé kudu mèlu aku nang sekautan lan sembarang-mbarangmu kudu mbok tinggal kabèh, kowé ora éntuk nggawa apa-apa blas. Kowé mangan duwité negara sampèk pirang-pirang atus èwu. Lah iki layangé, diwatya déwé!"

Bagiyo mbukak layangé terus diwatya. Bar matya dèkné terus njagong tenger-tenger.

Sekauté terus ngomong: "Hayuk ndang gelis, mergané omahé arep tak tutup lan bakal dijaga militèr awan-bengi."

Ing wayah tengah wengi kira-kira let setaun Pak Buwang krungu totok-totok nang lawang.

"Sapa kuwi?"

"Aku Pak, bukaké lawangé ta!"

Pak Buwang nggagas: "Sapa perlu karo aku ing tengah wengi ngéné iki?"

"Pak, lawangé dibukak ta! Aku Bagiyo, anakmu!"

"Bagiyo? Mosok tenan?"

"Iya Pak!"

Pak Buwang ora patèka ngandel, nanging lawangé terus dibukak.

"Mosok kowé tenan Bagiyo? Lah kok namung nganggo katok tyekak karo kaos kotang? Aku ora ngandel nèk kowé kuwi Bagiyo, anakku sing sugih."

"Iya Pak, iya aku iki anakmu sing sugih, nanging saiki dadi wong mlarat menèh. Omahku lan sembarangku kabèh dijabel karo sekaut Pak, jalaran aku mangan duwité negara sampèk pirang-pirang atus èwu. Aku wis disetrap setaun Pak. Aku saiki ora nduwé panggonan lan blas ora nduwé apa-apa Pak. Kantya-kantya ora ènèng sing gelem kanggonan aku Pak, pada isin nulungi aku, mergané aku wong nyolong. Pak.

aku rumangsa nduwé salah gedé tenan marang kowé Pak. Aku mbok dingapura Pak!"

"Anakku, senajana kowé ora nduwé banda lan kowé saiki ditinggal karo kanyamu kabèh, kowé ijik nduwé bapak, nduwé bojo lan nduwé omah iki, nèk kowé trima manggon nang gubuk waé. Saiki hayuk pada molai menèh pumpung ijik dikèki slamet lan waras karo Sing Kwasa. Sing wis kliwat aja ditolèh menèh, hayuk pada nyambutgawé nggolèk sandang-pangan karo trima."

Bagiyo terus ngomong karo bojoné: "Jem, aku uga njaluk ngapura karo kowé. Apa kowé gelem nampa aku menèh?"

Jemé ora semaur apa-apa, malah terus ngrangkul sing lanang ora wis-wis.

Bagiyo saiki dadi wong désa menèh sing trima nyambutgawé nang kebon. Karo bojoné dèkné iya gemati, karo bapaké iya ngajèni lan karo kanya lan tangga iya bisa rukun bebarengen.

De liefde van een vader

In een dorp woonde eens een man, zijn naam was pak Buwang. Hij had geen vrouw meer, slechts één zoon, Bagiyo genaamd. Bagiyo was een leuk uitziende, pientere jongen. Nadat hij de school had afgemaakt verhuisde hij naar de stad, op zoek naar een baan. Hij had geluk. Hij vond er één die goed betaalde. Na verloop van tijd werd hij benoemd tot hoofd van de belastingen. Bagiyo behoorde nu tot de groep van de welgestelden. Hij had een groot huis, een grote auto en hij nam ook een kok en een tuinman in dienst. Later trouwde hij met een mooie, lieve vrouw.

Bagiyo woonde nu reeds vijftien jaar in de stad, het dorp even was hij al lang vergeten. Hij had zijn vader nooit bezocht, niet eens geschreven of naar hem geïnformeerd. Omdat hij rijk was, kon hij zich van alles veroorloven. Bagiyo werd een hoogmoedig mens, hij vergat de omstandigheden waarin hij vroeger leefde. Hij leidde een verkwistend leven, alles wat zijn hart begeerde moest vervuld worden want het geld verdiende hij gemakkelijk.

Pak Buwang, die nog steeds in het dorp woonde, had veel verdriet, omdat hij zijn enige zoon in geen tijden gezien had. Hij had ook niets van hem gehoord. Daarom besloot pak Buwang maar naar de stad te gaan en zijn zoon te zoeken. Hij wilde graag weten wat er nu van hem geworden was. Hij liep overal in de stad en vroeg hier en daar naar het adres van zijn zoon, maar hij kon het niet vinden. Pak Buwang was moe geworden en hij kon niet meer verder. Hij was van plan om

maar terug te gaan naar het dorp. Toevallig ontmoette hij iemand die Bagiyo kende en wist waar hij woonde. Wat was pak Buwang blij. Toen hij het adres had ging hij weer op zoek. Niet lang daarna vond hij het. Pak Buwang klopte aan de deur een mooie vrouw maakte de deur open.

"Dag meneer!"

"O, dag mevrouw! Ik zoek naar het huis van Bagiyo!"

"Hier is het, meneer! Ik ben zijn vrouw. Maar wie bent u, meneer?"

"O, ik ben de vader van Bagiyo. Ik ben van het dorp in de stad gekomen op zoek naar mijn zoon, want ik heb jaren niets van hem gehoord. Als een vader die maar één kind heeft verlang ik erg naar hem. Ik wil graag zien wat er van hem is geworden!"

"Dit is het huis van Bagiyo, vader. Komt u maar binnen. Bagiyo zal spoedig thuis komen. Rust u maar uit, terwijl u even wacht."

Het is een gewoonte van dorpingen om wat van hun kostgrond mee te nemen wanneer ze bij hun kinderen op bezoek gaan. Zo bracht pak Buwang ook groente, cassave en bananen. Terwijl hij zat te wachten op Bagiyo bekeek hij het interieur van het huis. Pak Buwang was zeer verbaasd zoveel moois in huis te zien. Hij kon haast niet geloven dat dit huis van zijn eigen zoon was. Bagiyo's vrouw was druk bezig in de keuken om wat klaar te maken voor haar schoonvader. Nadat pak Buwang gegeten had werd er een bed voor hem opgesteld waar hij kon liggen om wat uit te rusten. Omdat hij zo moe was viel pak Buwang direkt in slaap. Trouwens, de matras was ook zo zacht. In het dorp had pak Buwang nooit op een bed met matras geslapen, slechts op een houten bed

met een tapijt erover. Het was te begrijpen dat pak Buwang begon te dromen. Hij droomde dat Bagiyo thuis kwam. Toen hij zijn vader zag omhelsde hij hem innig, hij kon zijn vader maar niet loslaten. Van vreugde kregen beiden tranen in hun ogen. Maar midden in de droom werd pak Buwang wakker door lawaai in huis. Hij hoorde een mannenstem schreeuwen: "Van wie zijn deze sigarettenpeukjes die zo verspreid op mijn vloer liggen? Is er geen asbak? Is er iemand uit het bos hier geweest?"

"Nee, je eigen vader is gekomen omdat hij je zo graag wil zien. Hij ligt nu in de kamer."

"Wie is mijn vader! Ik heb geen vader. Mijn vader is al lang gestorven. Natuurlijk, iedereen wil mij als zoon hebben, nu ik rijk ben. Waar is hij, ik wil hem zien."

Pak Buwang werd door zijn schoondochter geroepen: "Vader, Bagiyo is al thuis, u kunt komen!"

Pak Buwang kwam uit de kamer. Wat was hij blij toen hij zijn zoon zag en omhelsde hem. Maar Bagiyo werd juist boos. Hij duwde zijn vader van zich af en zei: "Ga weg! Ik heb geen vader die er zo uitziet, ga weg!"

Bagiyo spuwde vlak voor zijn vader. Pak Buwang was erg geschrokken toen hij dat veranderde gedrag van zijn zoon zag. Hij kon zijn tranen niet bedwingen. Met tranen in de ogen en met een verdrietig hart, verliet hij het huis van zijn zoon. Hij voelde zich gebroken, alsof hij als een oude lap weggeworpen was. Toen haar schoonvader was weggegaan zei Bagiyo's vrouw tegen haar man: "Bagiyo, hoe kun je zoiets doen. Dat is toch je eigen vader. Inplaats dat je hem accepteert, heb je hem weggejaagd. Ook ik kan het niet langer meer uithouden hier. Ik ga ook weg!"

"O ja, wil je weggaan? Ga je gang maar! Ik vind het niet erg als je mij verlaat. Denk maar niet dat ik me daar druk over maak! Ga nu meteen weg! Denk je dat ik afhankelijk van je ben? Als je er niet bent, zal mijn leven des te makkelijker worden."

Bagiyo's vrouw is toen met haar bezit weggegaan, om haar schoonvader in de dessa op te zoeken. Niet lang daarna kwam zij in de dessa aan. Toen zij zijn huis vond, klopte zij aan de deur: "Klop-klop."

"Ja, wie is het?"

"Ik ben het vader, Jeme, uw schoondochter!"

Pak Buwang deed de deur open. Hij schrok toen hij zijn schoondochter voor zich zag staan.

"Ben jij het? Waarom ben je hier naar toe gekomen?"

"Ja vader, toen ik zag hoe slecht u werd behandeld door uw eigen zoon, kreeg ik medelijden met u. Ook ik kan het niet langer bij hem uithouden vanwege zijn slechte karakter. Als hij in staat is geweest zijn eigen vader zo te behandelen, wie ben ik dan. Wat ik ook doe hij gaat elke dag tekeer tegen mij. Het is al jaren zo dat hij mij gebruikt als voetveeg. Ik heb besloten om bij u te komen inwonen vader!"

"Lieve kind, ik ben blij dat je mij dat hebt verteld. Denk je wel dat je je thuis zal kunnen voelen in een dorp als dit."

"Ja vader, ik ben ook opgegroeid in de dessa. Ik ben een kind van arme ouders en het leven in de dessa ben ik nooit vergeten."

"Als het zo is dan mag je dit huis beschouwen als het jouwe. Je mag hier blijven wonen zolang je wilt!"

Bagiyo woont nu alleen in huis. Hij zei bij zich zelf: "Hè nu voel ik me echt prettig. Ik hoef niet meer voor een vrouw te zorgen en bovendien blijft er veel over van mijn salaris. Wat ik nu ook wil ondernemen er is niemand die mij kan tegen houden."

Bagiyo lag lekker lui in zijn stoel en dacht aan al die dingen toen er aan de deur werd geklopt.

"Klop-klop!"

"Wie is daar!"

"Politie!"

Hij deed de deur open. Bagiyo schrok toen hij een politieagent en een militair voor zich zag staan.

De politieagent vroeg: "Bent u meneer Bagiyo?"

"Ja, dat ben ik! Wat is er aan de hand?"

"U moet met ons meekomen naar het bureau en u moet alles achterlaten. U hebt geld van het land verduisterd bij enkele honderdduizenden. Hier is het briefje, lees het zelf maar!"

Bagiyo deed de enveloppe open en las het briefje. Toen hij het briefje gelezen had, ging hij zitten en staarde voor zich uit.

De politieagent zei toen: "Kom schiet op, wij moeten dit huis afsluiten en het zal dag en nacht bewaakt worden door militairen."

Midden in de nacht, ongeveer een jaar later, hoorde pak Buwang geklopt aan de deur.

"Wie is daar?"

"Ik ben het vader, doe de deur toch open!"

Pak Buwang dacht: "Wie heeft mij op dit uur nodig?"

"Vader, doe de deur toch open! Ik ben Bagiyo, uw zoon!"

"Bagiyo? Echt waar?"

"Ja, vader!"

Pak Buwang kon het bijna niet geloven maar, hij deed de deur open.

"Ben jij het echt Bagiyo? Waarom heb je slechts een korte broek en een borststrok aan? Ik kan niet geloven dat je Bagiyo bent, mijn rijke zoon".

"Ja vader, ik ben inderdaad uw zoon die rijk was maar, nu ben ik weer arm geworden. Mijn huis en mijn bezittingen zijn in beslag genomen door de politie, de reden is dat ik geld van het land heb verduisterd bij enkele honderdduizenden. Ik heb een jaar in de gevangenis gezeten, vader. Ik heb nu geen huis en andere bezittingen meer. Mijn vrienden willen mij geen onderdak geven. Zij schamen zich om mij te helpen omdat ik een dief ben. Vader, ik erken dat ik een grote fout heb begaan tegenover u. Vergeef mij alstublieft!"

"Mijn zoon, al heb je geen bezittingen en jij nu door al je vrienden bent verlaten, jij hebt nog een vader, een vrouw en dit huis, als je tevreden bent in een hut te wonen. Laten wij opnieuw beginnen, nu de Almachtige nog zijn zegen en een goede gezondheid aan ons geeft. Laten wij niet meer omkijken naar hetgeen achter ons ligt, maar laten wij in vrede werken voor ons levensonderhoud."

Bagiyo zei toen tegen zijn vrouw: "Jem, ook aan jou wil ik vergeving vragen, wil je mij nog accepteren?"

Jeme gaf geen antwoord, maar inplaats daarvan, omhelsde zij haar man innig.

Bagiyo is nu weer iemand van de dessa geworden, die in vrede werkt op zijn kostgrondje. Tegenover zijn vrouw is hij erg lief,

voor zijn vader had hij eerbied en met zijn vrienden en bureu
leefde hij in vrede.